

ÖREBRO-KAROLINAREN

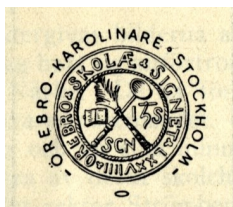

Nr 38 – 1978

ÖREBRO-KAROLINAREN

ÖREBRO-KAROLINAREN

Redaktör: PER TEGNER

Utgiven av

Sällskapet Örebro-Karolinare i Stockholm.

Nr 38 1978

Redaktörens rader

Kring 20-talet kretsar en hel del av innehållet i denna årgång av Örebro-Karolinaren. Samtidigt som red. hoppas att skildringar från detta decennium hos de äldre läsarna skall väcka återseendets glädje, bör väl till de yngre framföras en liten ursäkt att ett så mossbelupet tidsskede grävs fram . . . Men vi blir gärna aktuella — plats för bidrag av yngre årgångar karolinare!

Hans Ericsson, kyrkoherde i Viby och Tångeråsa, har skrivit några minnen från Karolinska skolan på 20-talet, då han var elev där. Dessa minnesbilder har varit publicerade i Hjo Tidning härom året — författaren hade då sin verksamhet i Skara stift. Hans Ericsson har ställt sin skildring till vårt förfogande, och våra läsare får här tillfälle att ta del av en mycket utförlig rad lärarporträtt.

Verner Enblom hör till de lärare som äldre karolinare ofta nämner bland de mest uppskattade. *Ragnar Nordenblad* — Karro-student 1925 och sedermera läroverksadjunkt — har för årsskriften nedtecknat personliga minnen av Enblom. — Just nu når oss budet, att Ragnar Nordenblad avled den 6 maj 1978.

Sten Hagliden började som bragist på 20-talet skriva poesi och på den vägen är han alltjämt — om man nu får uttrycka sig så om den som sedan länge är en av vårt lands erkända skaldar. Vi har glädjen att här publicera fyra dikter av hans hand ej publicerade i någon av hans tretton hittills utgivna böcker.

I år har postverket utgivit två s.k. Europa-frimärken med Örebro slott som motiv. Denna filatelistiska händelse inspirerade *Torsten Ehrenmark* till ett kåseri, "Lokalpatriot är jag inte", infört i Dagens Nyheter, där författaren bl. a. konstaterar att "den maffia som styr Sverige bakom kulisserna är Sällskapet Örebro-karolinare i Stockholm"! Hur hänger detta ihop? Ja, läs själva får ni se! Med författarens benägna medgivande återges kåseriet i detta häfte.

Mera om Örebro slott. Att inte bara dess yttre utan också dess inre är i hög grad sevärt, det kan de karolinare bekräfta vilka deltog i förra årets Örebrobesök. Landshövding *Harald Aronsson* tog emot oss och visade sitt vackra residens.

Om karolinarnas samling i Örebro i maj 1977 är vidare att säga att i programmet ingick besök på Örebro gamla teater, där vi såg "Hans nåds testamente" av Hjalmar Bergman. Det var en upplevelse att för första gången sedan mitten av 30-talet — se en teaterföreställning i denna minnesrika och vackra lokal. — Vi samarbetade — till ömsesidig belåtenhet, vågar jag påstå — med karolinarsällskapet i Örebro dessa dagar, bland annat vid en supé på Frimurarlogens restaurang.

Det stockholmska sällskapet höll — efter det att Carl Olof Bergström visat sin Karolinska skola — årsmöte i skolans kollegierum. Viktigaste beslutet var att utse *Greta Adrian* till hedersledamot. Sällskapet ville därmed hylla den första kvinna som tjänstgjort som lärare vid det gamla gossläroverket. Att denna under många år riksbekanta gymnastikledare (vem minns inte "De grå" och "Arbetarnas elit?) har många strängar på sin lyra fick vi på kvällen vid den nämnda supén påtagliga bevis på: *Greta Adrian* spelade och sjöng visor av *Jeremias i Tröslösa*, tonsatta av henne själv, och hon berättade roande om hur det var att växa upp som dotter till lektor *Harald Borg*, avhållen karolinarlärare på sin tid.

Tips för samlare av litteratur om Örebro: *Katja Waldén* har skrivit en bok som heter helt enkelt "Boken om Örebro". Det är en bra, utförlig och väl illustrerad stadsmonografi. Och i en avdelning "För den som vill veta mer" hänvisas till bl.a. Örebro-Karolinaren — tacka för det!

Till sist. En av våra medlemmar efterlyser författaren till en visa där det står: "Så samlas vi igen kring Lasse-Majas ek, vi bergslagspojkar och jäntor . . .". Visan lär ha sjungits omkring 1920 av karolinare, risgryn och flickor från *Fernanderska* vid ringdans på Stora holmen.

Och så:

För tryckning svarar nu som tillförne
Karros grafiker ledda av Bengt Thörne.

PT

Lokalpatriot är jag inte

av Torsten Ehrenmark

(Ur DN 19.2.78)

Det verkar så inkrökt och ovädrat. Nej, jag är världsmedborgare och skulle ha kastat passet för längesedan om jag inte varje morgon levde på hoppet att denna tidning skall skicka mig till Manaos, Tegucigalpa, Timbuktu eller Ouagadougou, och man kan inte komma dit utan att visa passet.

Det är så enfaldigt med dessa krav på pass, ty efterspanade internationella förbrytare har naturligtvis alltid sina papper i ordning och passerar gnisselfritt genom alla spärrar. Det är den vanlige hederlige medborgaren som åker dit för att passet har gått ut eller för att han inte visste att det behövdes visum.

Jag ser fram mot den dag när alla resenärer med klara papper kvarhålls 24 timmar för fingranskning. Många rara bovar skulle sprattla i det finmaskiga nätet.

Inrikesministrar världen runt borde tacka mig för idén.

Men lokalpatriot kan jag inte kallas. Det har väl hänt att jag har nämnt Örebro i något sammanhang, men endast när det har varit väl motiverat.

Och som jag ser det är det alltid väl motiverat att nämna Örebro. Vi Örebroare är inte på något sätt misstänksamma eller småskurna, men nog blir vi övertygade om att vi är offer för ett nationellt intrigspel.

Man behöver inte gå längre än till rikstidningarnas sportsidor och mäta de spaltcentimeter som offras på Örebrofotbollen jämfört med Malmö, Göteborg, Kalmar, Växjö, Halmstad och Norrköping. Eller som nu bandyn. Enda gången de skriver kort om Katrineholmsbandyn är när Örebro har varit där och hämtat sina fyra årliga poäng från Katrineholm och Värmbol.

Det händer väl någon gång att de snyter oss på en eller två poäng, men lite spill får man räkna med, och då blir det genast längre referat i rikspressen.

Jag vet inte varför jag nämner dessa missförhållanden, grundade på de självklara mindervärdeskomplex som varje svensk stad måste känna inför Örebro och alldeles särskilt i år, när Örebro slott representerar Sverige i frimärksserien ”Europas monumentalbyggnader”.

Från den 11 april får svenska folket klistra Örebro slott på sina brev och vykort, och redan nu ser man varje vecka i engelska tidningar annonser om förstadagskuvert frankerade med ”Örebro Castle, site of many of Swedens most important national assemblies . . .” En sådan ryktbarhet för ”den gamla Vasaborgen” (som den kallas i alla lokala krönikor) vågade man inte drömma om där man halkade fram i snömodden längs vallgraven i morgonmörkret på väg till Karro och stannade ett tag under gatlyktan för att kolla glosorna i Catullus. Man ägnade inte slottet en tanke. Det var bara en gammal stenhög, där en landshövding snarkade nånstans i dess innersta.

Någon gång om året gick vi dit med historielectorn för att titta på stenflis som påstods vara våra förfäders hushållsredskap, och det var väl så då, men vad angick det oss? Vi hoppades alltid att han skulle visa oss tortyrinstrument och fuktiga fängelsehålor med vitnade skelett, fastkedjade vid väggen, lite av historiens kvällstidningsjournalistik så att säga, men det hade han ingen känsla för.

Det kanske rent av inte fanns några fängelsehålor annat än I Cederborgs romaner. Det hade i så fall inte förvånat oss. Vi ansåg historia vara ett opium för folket, inte värt vår studiemöda. I all synnerhet inte om vi hade skottat för bandy på Svarståns is.

Som världsmedborgare finner jag slottet intressant och imponerande på sitt frimärke (1 kr 30 öre, mossgrönt, sett från norr, samt 1:70 rött, portal med valvbåge från borggården) och jag föreställer mig att mången i Tegucigalpa eller Ouagadougou kommer att syna frankeringen på sitt svenska brev och utbrista:

— Vilken exotisk skönhet över det mäktiga linjespelet i denna gamla riddarborg. Låt oss åka dit på vår semester och betrakta den närmare.

Det är en monumental skapelse, detta frimärke av Martin Mörck efter en bild av Mats Holmstrand, men jag har inte ens med lupp kunnat upptäcka landshövding Aronsson i någon fönsterglugg, så dess personhistoriska dimension går tyvärr förlo-rad.

För en världsmedborgare från Örebro är det ju ganska självklart att Örebro slott representerar Sverige i en frimärksserie från 29 europeiska länder, men jag kan förstå att det är många lokalpatrioter

som är gröna, för att inte säga mossgröna av avundsjuka när de ser märket och undrar: "Vad är det för fel på oss? Varför inte Kalmar slott? Varför inte Vadstena? Varför inte Visby ringmur eller akvedukten i Håverud?"

Svaret är i själva verket ganska enkelt, min käre Watson.

Det gäller att ha rätt man på rätt plats vid rätt tidpunkt. Det gäller att besätta nyckelposterna i samhället.

Sedan fungerar "the old school tie", som engelsmännen säger.

Saken är den att alla viktiga poster i Sverige från kungens handsekreterare och nedåt är besatta av Örebro-karolinare. Den maffia som styr Sverige bakom kulisserna är Sällskapet Örebro-karolinare i Stockholm. När vi drar i snöret spolar vi hela Sverige.

Direktören för postens frimärksavdelning heter Per Pååg. Han är givetvis Örebro-karolinare också, och eftersom han pensioneras i september beslöt vi att hylla honom på detta frimärkliga sätt.

Konstigare var det inte, men det gäller att ha resurserna.

Fyra dikter

av Sten Hagliden

Adjunkten Ungefär

Sällan fick vi svaren att stämma
för adjunkten Ungefär.
Han var ungtkarl, skjortan solkig,
rakade sig högst en gång i veckan.
Ofta kom han för sent till lektionen,
stojig lektion i matematik.
Vi kände ömt för livsfilosofen
rätte vivören Ungefär.

Om vi samfällt räknat på tavlan
och fått svaret till jämna 4
— facit uppgav 2,1 —
harklade han och krafsade flinten,
sade med tillkämpat lugn smått generad:
”Nåja, mina räknare goda,
man ska ej vara slav under facit. ”

Skolpojks humor

Träffande och ofta drastisk,
full av skarp observation,
stundom ganska obarmhärtig:
skolpojks humorns egen ton.

Ny kom gubben — första ringen.
Hyggligare var nog ingen.
Kroppen dock i trubbig vinkel emot mz:
Sällsamt l u t a n d e han gick

Redan efter fjorton dagar
— ingen dopfunt, inget vatten —
döparn alltid anonym.
Minns — det var i gul september,
grön än gatans kamomill.
”Lutfisken” han döptes till!

Fågelsjö

Ekan frasar genom morgonvassen.
Staken plumsar.
Det är långt till öppen sjö.
Dimma över maderna,
slättens våta händer,
som sig sträcker
girigt ut mot ytans silver,
rövar Tysslingen dess krympta skatter. -
Fisken strimmar jagad ut ur gölen.
Sothönsbollar rullar.
Andkull schavar.

Då — där viken äntligen befrias
ifrån säven — lyfter svanen.
Vingars dovbrus överröstar traktorn,
som i fjärran skrävlar över åkern.
Och i tidigsolen skimrar svanen,
stiger, svinner och bär sist en hälsning
upp till vattnens höga fränder, molnen.

Kring Lasse-Majas ek

Ynglingaraskt i samlad tropp
kväll före skrivning i modersmålet
gick fjärde ring, Örebro-karoliner
stillnande gator till Stora Holmen. —
Detta är utdöd tradition. Eken är borta.

Och kring murknade, håliga trädet
gömsle för stortjuven, sades det,
han som stal från de rike, gav åt de fattige.

Där i cirkel vi lät vårt vatten
frusande fritt från prostata-bekymren.
Kanske att akten var brusande bön —
tanke på stortjuven Lasse-Maja:
giv, att en fattig å huvudets vägnar
fick av kamrat med rik begåvning!

Lättade så i blåsa, kring hjärta
vandrade vi från tilläventyrs töande
isar på Svartåns grå serpentiner.

Minnesbilder av lärare vid "Karro" på 20-talet

Av Hans Ericsson

När jag tänker på mina forna lärare vid Karolinska läroverket i Örebro slår det mig att de flesta av just de lärare jag hade nöjet (större eller mindre) att undervisa av, icke blivit porträtterade eller vad vi skall kalla det, i några "minnesbilder" av vederbörandes lärjungar. Några undantag utgör de färgstarkaste vilka icke kunnat "undgå" att ha fått lämna stoff till en del anekdoter.

Därför har jag tänkt gå igenom alla mina lärare dem jag hade under hela min vistelse vid det läroverk som enligt rektor Josef Bogislaus Lind var ett av de allra förnämsta i riket . . . |

Det år jag började i "palaiet vid det rinnande vattnet" såsom bragisten Per Olof Gerdin en gång kallade vår gemensamma skola vid Olaigatan i Örebro, var 1922. Men innan jag i Fars sällskap gjorde min entré höstterminen nämnda år, hade jag i likhet med ett flertal blivande alumner gått igenom en "kurs för inträdessökande", som hölls i "gamla stallet", bibliotekshuset, vilken kurs leddes av adjunkterna Helge Kihlstedt och Per Wilhelm Strandell.

Dessa var alltså de allra första lärare jag stötte samman med. "Sammanstötningarna" var dock ej av allvarlig art. Jag använder ordet blott i den meningen att jag "hade med dem att göra".

Både Kihlstedt och Strandell var hyggliga "gubbar" som säkerligen gjorde sitt bästa för att "bereda" blivande elever vid det gamla "Karro". Från denna kurs minns jag särskilt Tord Nyholm, sedermera högt lärd vetenskapsman i botanik och biologi. Tord bodde dåfortiden i Adolfsberg och han hade att passa busstureorna till detta Örebro stads församhälle eller sommarvillaort. Tords far var folkskollärare och hade med sin familj slagit sig ner i en villa i närheten av Kafe Myr-

stacken. För att kunna passa tiden hade Tord en liten guldklocka och han fick själv säga till när han ville lämna lektionen. Ja, detta är blott en liten parentes, och givetvis obetydlig händelse, men de små händelserna har under stundom en stor förmåga att etsa sig in i minnet...

Nästa lärare jag fick att göra med var de som prövade ens kunskaper vid inträdet i läroverket. För tillfället minns jag blott pastor John Karlén. Att jag lagt honom särskilt på minnet torde sammanhänga med att jag fick en fråga om Josef och hans bröder. Jag svarade genom att flytande rabbla upp namnen på hela brödraskaran — och si, det blev ett plus i pastorns gröna bok!

Så var inträdet klart. Vårt klassrum, 1 c:s klassrum, var förlagt till gymnastikhusets nedersta våning. Det lär icke numera nyttjas till lärosal. Vår klassföreståndare blev Elof Ivar Brodén, dåförtiden en man på 58 år. Han verkade sträng. Och var nog sträng men ägde en stor ”förmåga” att också vara hygglig. Märkligt nog hade han icke något öknamn. Brodén fick han heta i alla väder. Han undervisade oss i tyska och modersmålet. Rättskrivningsövningar enligt en bok författad av en herre vid namn Stalin, med accent på andra stavelsen, Folkskolans grönpärmade läsebok, Calwage-Nordgrens Tysk elementarbok och Hjorts tyska grammatik hörde till litteraturen i dessa discipliner.

Brodén hade en viss förmåga att ge sina elever namn. En gosse med hår i rött fick heta der rote Fuchs t.ex. Detta var helt naturligt icke så roligt för vederbörande . . . Och hade det varit i våra dagar hade det väl blivit anmälan . . .

En annan discipel hade mycket lätt för att fälla tårar. Honom lurade B. gång på gång att lipa. Egentligen var ju detta icke riktigt korrekt. Men jag tror inte att den gråtandes kamrater kände någon större medkänsla för offret utan mer såg till stundens avkoppling med en gråtunderhållning. En gosse som ovedersägligen hade mycket svårt för innanläsning, förvisso på grund av han var i starkt behov av glasögon, fick lida för detta oförvållade kroppsfel. Och det var ju inte roligt.

En gosse som vid katalogskrivningen sade sig heta Gösta Gustav fick heta ”dubbelgösta”, när han inte riktigt fattat att det var ett och samma namn o.s.v

Karolinska läroverkets kollegium 1932

Brodén var mycket intresserad av den konst som brukar gå under namnet ”de tiljor som föreställa världen”. Han ägde ovedersägligen begåvning för Thalias konst. Det hände understundom att han gav sig till att sjunga något som han varit med om i scenisk framställning. Jag vill minnas att rektor Lind i en dödsruna över honom i Årsredogörelsen nämnde om hans lättroliga sinne. Det stämde nog att han hade ett sådant. När B. bevistade morgonbönen på Bönsalen, som läroverkets aula då för tiden kallades, sågs han alltid vid bönerna böja sig djupt ned i andakt. Och i psalmen sjöng han alltid med.

Brodén var en hygglig lärare. När jag senare, längre upp i gymnasiet, kom till honom och berättade att jag behövde ha AB i franska, enär mitt matematikbetyg hotade min flyttning till högre klass, så gick han med på min begäran. ”Vi säger väl det då”! löd repliken, den jag minns än i dag.

Karlén, präst och läroverksadjunkt, undervisade i kristendom och modersmålet. Vår klass hade honom i det förstnämnda ämnet. När jag tänker på alla de många lärare jag blivit undervisad av tror jag att jag sätter honom främst, i varje fall bland de allra främsta. Han var en boren pedagog. Visste hur han skulle fördela stränghet och lekfullt lynne. Kände sina pojkar, hade gosselynne. Hans primande, 1, 2, 3, har jag själv tillämpat, när jag undervisat konfirmander, och det har visat sig vara i alla tider gångbart pedagogiskt gods. Hans morgonböner var av det slag att man lyssnade. Han hade respekt med sig utan att därför väcka rädsla och bli avskydd. Jag ser honom när jag vill för min inre syn komma gångande på Kanslibron, frimodig och oförfärad. Av allt det jag lärde i gamla Karro tror jag pastor John Karléns lärdomar är de förnämsta . . .

Spansken, Erik Larsson, tillhör örebroläroverkets lärargalleri i alla tider. Hans yttre habitus tåldes måhända att ”le något åt” men hans person ”än mera att hedras”. Som liten scholaris begrep man icke det, kanske icke heller som gymnasist. Men senare i livet har man till fullo fattat det. Hans historieförhör var verkligen fina sådana, kryddade med en eller annan, understundom en aning vågad historia. Hans känedom om lärjungematerialet var vida större än man begrep. Men efteråt har man fattat att man var ”analyserad” och — befunnen för lätt. När ovannämnde pastor Karlén jordfäste Spansken i S:t Nicolai kyrka, varest Spansken var en söndaglig gudstjänsticke bara ”besökare” utan ”deltagare”, hade han till text för sitt griftetal valt Jesu

ord: Den goda människan bär ur sitt goda förråd fram vad gott är . . . Spansken var en GOD människa, det är ovedersägligt.

Hans stoft fördes till Kräcklinge kyrkogård, där han bidar uppståndelsen.

Harald Malmberg hade geografi, biologi och matematik som sina ämnen. Om honom måste det betygas att han gjorde allt som i rimlighetens namn stod till buds för att föra pojkarna in i dessa discipliner. Jag hade honom i de två första ämnena. När förhöret var slut och den nya läxan genomgången hände det esomoftast att M. plockade fram någon intressant lektyr ur vilken han själv föreläste eller lät någon av alumnerna föreläsa för klassen. Det var alltid intresseväckande saker han delgav klassen. Balloptikon hette en nyhet på tjugotalet, som Malmberg icke lät stå obegagnad. Bilder från sina vidsträckta resor i Europa visades och fickur, dem han inköpt i Schweiz bringades att tjäna som väckarklockor inför den förvånade pojksamlingen!

I lilla biologisalen väckte skelettet "Maja" alltid M:s förtjusning och det innanför nämnda sal liggande museet visade han gärna med uttryckligt villkor att man icke fick röra föremålen . . .

Men han slog på fingrarna! Själv hade jag turen slippa detta slag av pedagogiskt nit, men att vederbörande som tvangs undergå denna behandling icke precis skrattade därom kunde de förvridna anletsdragen vittna. Ja, det var icke roligt.

Ernst Gottfrid Brunnström, allmänt kallad Pysen, var skåning. Vi hade honom i räkningens svåra konst. B. var ganska hetsig som skåningar kunna vara, och det fatades icke mycket förrän rottingen dansade på vederbörandes rygg. Ja, det var ganska ruskigt med dessa slagskampar till lärare. Det har jag alltid tyckt.

Övningslärarna vid 20-talets början var Sam Adrian, i gymnastik, Linus Ekström och Adolf Dahlman, i teckning, Emil Hjort, i sång och musik, och Johannes Löfgren i slöjd.

Adrian var officer, vid Kungliga Kronobergs regementes reserv. Han var löjtnant ännu på tjugotalet, men en löjtnant på vilken ingen satte sig på näsan. A. var en väldig uppfostrare. Det lär dock ha gått hårdare till på företrädarens, major Frödings tid, påstås det. Alltnog. När jag en gång på gymnasietadiet stegade in på Adrians gymnastikexpedition belägen på andra våningen i gymnastikhuset, hade jag tagit av mig galoscherna före inträdet, vilket föranledde A. att utbrista med emfas: "De' va' en väluppfostrad pojke!" Då sken solen!

Annars var det icke så roligt när A hörde efter vilka som kunde simma — d.v.s. inte roligt för dem som inte behärskade den ädla simkonsten. Detsamma gällde skidåkning. Att icke kunna åka skidor var ganska oförlåtligt i Sam Adrians ögon.

Linus Ekström var en stor konstnär. Om hans pedagogiska nit vill jag icke döma. Men nog kunde man undra ibland . . .

Emil Hjort, ”Knäppen” gemenligen kallad, var en boren musiker. Han uppfattade ögonblickligen dissonanserna när någon spelade på hans klaviatur. På Knäppens tid var musiksalen belägen på nedre våningen i gymnastikhuset. Där fanns olika gammaldags instrument av originella typer. Finns de kvar? har jag undrat många gånger.

”Arme syndare” var en stående benämning på delinkventer som felat i något stycke för Knäppen. Det är min egen teori, att han fått detta uttryck från den i vår evangeliska kyrka vanligaste syndabekännelsen. Hjort var under mycket lång tid organist i Örebro i S:t Nicolai kyrka.

Ett kvickhuvud var Knäppen onekligen. Åke Davidsson hette en alumn. Han är numera docent vid Uppsala universitet och framstående biblioteksman vid Carolina Rediviva i nämnda stad. ”Hosianna” döpte Knäppen ”Davids son” till! När Knäppen avgick 1925 hade han varit i läroverkets tjänst sedan 1896. Hans efterträdare blev musikdirektör Fritz Cruce. Han övade och ledde skolans orkester, som framträdde vid högtidliga tillfällen, av vilka Gustaf II Adolfsfesten var den mest remarkabla. Stora kören visade då också vad den förmådde, då det gällde att hylla ”ädla skuggor, vördade fäder”. Man var inte så märkvärdig dåförtiden i sin kritik av det förgångna, hade inte kommit fram till alla möjliga och omöjliga ”omvärderingar” utan sjöng trosfriskt och enfaldigt om döda hjältars dater och bedrifter. Och mådde icke illa av det!

Icke spelade väl skolorkestern vid gamla Karro Schuberts Militärmarsch så alldeles felfritt, nog har den väl förklungit skönare än vad den gjorde, när unga goss-händer förde stråken i den nämnda orkestern på tjugotalet, men jag tror glädjen var äkta både hos utövarna och åhörarna!

Snickaremästare Johannes Löfgren tjänstgjorde som lärare i slöjd vid Karolinska läroverket. Slöjdsalen var belägen på nedre botten i gymnastikhuset. I ämnet slöjd fick endast ett fåtal elever delta. Löfgren var en hygglig man. Han uppnådde mycket hög ålder i likhet med sin fader som blev 100 år.

Adolf Dahlman undervisade i teckning. Sepia var det gängse namnet på honom. Han var en hygglig person som dock icke älskade att bli retad. Men vem gör förresten det?! När "Adolf" som han också nämndes blev utsatt för gyckel blev han icke god. Då kunde han "häva ur sig" ganska förfärliga saker.

Jag skall nu övergå till att nämna om lärare, dem jag hade längre fram i tiden. Erik Petrus Nordin var en av dem. Hans livstid blev ej lång. Jag minns honom av en alldeles speciell anledning: Han var den ende som gav mig godkänt i matematik!

Erik Lagermark, sällan eller aldrig nämnd i skolpojkskretsen med detta namn. Luffis var hans "smeknamn". Namnet lydde ursprungligen Luffarskåpet, men en så omständlig benämning kunde icke ens tjugotalet fördraga. Luffis var en genomhygglig själ. Festligt var det när han "skällde", och tillfällen och anledningar till skäll brukar skolpojkar kunna ordna . . . Matematik och fysik var hans ämnen. L. var en begåvad lärare, vilkens förtjänster nog icke riktigt uppskattades. Han var god sångare och i kamratkretsen högt skattad.

Hilding Westberg hade kemi, matematik och biologi som undervisningsämnen. På grund av sin genom förekomsten av haksäck Jesuslika typ fick han namnet "Jesus". Aldrig skall jag glömma när Hjärsta-Nisses bror Kjell en gång, när "Jesus" hade gått in genom en dörr och låst den, gravallvarligt mässade utanför "och Jesus stängde dörren", hurusom "Jesus" med ett raskt språng kom ut genom en närbelägen dörr, högg "Hjärsta" i nacken och lät örfilarnas mängd hagla över den arme syndaren. Det var i naturvetenskapliga byggnadens andra våning, det hus som gick under benämningen Sibirien. Nu har både "Jesus" och "Hjärsta" lämnat denna ödesdigra jord.

Bernhard Hagner började som extralärare, kvarstod i denna befattning några år, flyttade till annan ort och återvände som ordinarie adjunkt till Karolinska läroverket. Han avled 1973. Han var själv örebrostudent. Hans ämnen var matematik och fysik. Han var en bra lärare. En god lärares bortgång väcker alltid sorg hos den forne alumnen. Jag sörjde vid hans död och skrev en minnesruna i Nerikes Allehanda.

Gustav Ericson hade tyska och engelska bl.a. till att meddela hugade elever kunskaper i. "Gustav" var en synnerligen elegant herre. Han hade undervisning även i flickskolan. Min nu avlidna syster

brukade förtälja hurusom flickorna ivrigt studerade hans slips och strumpval! Han flyttade så småningom till Skåne, väl hans ursprungsbygd. Hans timmar utnyttjades effektivt, flyhänt som han var.

Man kom upp i fjärde klass så småningom. Det innebar att man fick nyttja lånerätten vid skolans bibliotek. Detta var inrymt på övre våningen i det s.k. Stallet. D.v.s. så kallades det icke på tjugotalet. Under alla mina år vid Karolinska läroverket hörde jag aldrig det namnet på denna byggnad. "Bibliotekshuset" var den gängse benämningen. "Stallet" är en benämning som kommit till på senare år. Ett stall har huset också en gång varit, fast det nu är längesedan. Det är väl den nostalgien som varit framme och "återställt" det gamla namnet!

Alltnog. Till Stallet eller Bibliotekshuset fick man gå, när man ville låna något att läsa som gick utanför läxböckernas ram. Bibliotekarie var adjunkten Otto Wilhelm Kropp, allmänt kallad Body vilket ju är den engelska översättningen på substantivet kropp. Body var en verkligt fin person. Hela hans varelse präglades av gentlemannaskap. En person sökte in i fjärde ringen för att på kortast möjliga tid ta studenten. Han var vid sitt inträde 33 år. Honom kallade Body "herr" medan rektor Lind lät honom gå med skolmössa, trots att vederbörande var åtskilligt barskallad!

Body var en hygglig bokutlånare på detta bibliotek som höll öppet en gång i veckan och där det alltid kändes trivsamt biblioteksatmosfär. Ja, det var på den tiden man läste Jules Verne!

Olon var "smeknamnet" på lektor Olof Olsson, huvudlärare i matematik under lång tid vid Karolinska läroverket. Själv hade jag honom icke som lärare, men han "syntes" för alla och envar, där han flitigt promenerade i skolans enviroger både medan han ännu hade kvar sin lektorsbefattning och senare när han var lector emeritus. Sin bostad hade han på Faktorigatan och det föll sig naturligt att han fick läroverket med dess omnejd till promenadplats även när han lämnat skoltjänsten. |

Olon var en väldig "rytare" under lektionerna har det berättats mig av min bror som hade honom till undervisare och som älskade att berätta om honom. Matematiken var för Olon det hart när högsta på jorden. Dess tjusning föranledde mäktiga utgjutelser från hans sida. Sfärernas harmoni var förbunden med denna vetenskap. Ja, det var

hans syn på ämnet. Den delades väl knappast av majoriteten av alumnerna. Olon var en personlighet. Han tillhörde l'ancien regime, vilket bl.a. det förhållandet skvallrar om, att han, fastän vi befann oss i det slutande 20-talet, ännu bar hög hatt då och då ...

Walter Lycke var blott 47 år när döden tog honom. Han undervisade i engelska och franska, i vilket sistnämnda ämne jag hade förmånen ha honom som lärare. Jag kände stort vemod vid hans bortgång.

Hans jordfästning ägde rum i krematoriekapellet på Norra kyrkogården i Örebro och jag minns ännu att psalmen Så skön går morgonstjärnan fram . . sjöngs vid detta tillfälle.

Lektoreerna Fredrik Sandwall, Erik Arnell, Waldemar Carlsson, J.E. Ljungqvist och Carl Wilhelm Jungmark var örebrolärare jag mötte på gymnasiet.

Sandwall. Att rätt beskriva honom kan jag icke. Han var en övermåttan härlig man. Han ägde i fullaste mått manlighetens charm. Hans ämnen var modersmålet, historia, filosofi och latin. Jag hade honom i historia och latin i första ringen. Hans förmåga att göra ämnena levande var enastående stor. I historien var det speciellt antikens tidsperiod som låg honom om hjärtat och som han kunde fångslande skildra för femtonåringen. Latinets formlära nötte han in med aldrig svikande energi i pojksjälarne. De fick minsann lära sig sitt mensa! De olika slagen av ablativ tröttnade han aldrig att köra med. Nog gjorde han skäl för sin lön!

Erik Arnell, lektor i kristendom, gick ständigt under namnet Månne. Hur hade han fått detta namn? Genom att använda detta ord, denna verbform. Det är lätt att få en klick på sig! Lektorn Erik Arnell var godheten personifierad. Bekant är historien: När dog Karl XII? Intet svar. — Kanske det är lättare då att säga, vem var det som dog 1718? På denna fråga var det ju generande lätt att svara.

Waldemar Carlsson var huvudlärare i historia vid läroverket. Hans beläsenhet var stor och hans förmåga att undervisa likaså. Kanske hans lektioner mera var föreläsningar, men för den som gjorde sig mödan att lyssna, var de synnerligen givande.

”Carssons” humor var av det äkta slaget. Dock kanske lärjungen njöt mest, när framställningen kryddades av vederbörandes vrede. Då var det ganska festligt.

J.E. Ljungqvist hade "Sibirien" till stamort på jorden. Där syntes han även när det icke var "skola". Bibeln talar om "älsklingsplantering". En sådan hade "Junken" framför den naturhistoriska institutionen under många år, och inomhus donade han med orangeri och akvarier. Lj. hade icke så svårt att bli het, och då var han icke god att tas med. Originalitet och självständighet präglade honom i rikt mått.

Carl Wilhelm Jungmarks huvudämne var tyska. Och detta betonade han också. Men han undervisade även i modersmålet och historia. Han var en sträng lärare, vida fruktad. Han "satte" många. Saken kan också uttryckas så att han "körde" många. Därav lär spenamnet även leda sitt ursprung: Kusken!

Många historier skulle kunna dras från denne lärares tid vid Karro. Jag underlåter dock detta. J:s sista levnadsår präglades av personliga sorger: en son rycktes bort genom flygolycka och själv drabbades han av det omilda ödet att förlora sin syn. Ofta tänkte jag på hans eget omnämnande om skalden Leopold, den blinde siaren Tiresias, när jag såg honom ledas av någon under sina emeritiår . .

Under gymnasietiden hade jag ock nöjet att till lärare i engelska äga en lärare med namnet Birger Säterstrand. Nöjet, sade jag. Ja, så nöjsamt var det väl kanske icke, om man icke vill prisa omutlig stränghet och militärisk hårdhet som något nöjsamt. Dock måste jag erkänna vederbörandes förmåga att lära och hans okuvliga makt att åstadkomma disciplin hos en skara gymnasister som knappast älskade "ordning och reda", varken vad kunskapers inhämtande eller vanligt hyggligt uppträdande beträffar.

Säterstrand var ateist. Det stack han icke under stol med. Exempel i grammatiken där Guds namn nämndes nyttjades ej! Vid läsårsavslutningarna — och dessa gjordes ju på rektor Josef Linds tid synnerligen högtidliga — var S. aldrig med i "den stora processjonen", d.v.s. rektor och lärare med inspektor eller erforus i spetsen, utan gick upp bakvägen i gymnastiksalen, där avslutningarna brukade hållas. Ja, B.S. var särpräglad, men som duktig lärare måste han nämnas!

En annan lärare, också han undervisare i det anglosachsiska språket, var lektorn Emrik Slettengren. Han var en utomordentligt duktig lärare, hemtam i det engelska språket, som han behärskade såsom man numera säger — till tusen. Fast det begrep man nog icke som

pojke. Det är först efteråt som man förstår vad ens lärare i verkligheten gick för. Slettingren var utrustad med ett vådligt hett humör, som scholares gjorde sitt yttersta för att framkalla. Under slika ”utbrott” kunde han kasta stolar och frågade icke efter var de hamnade. Efter en sådan stolkastning kunde han dock försonande uppstämma ett gapskratt.

Ja, sådan var han den gode ”Emrik”, såsom hans namn var och såsom han också nämndes.

Lektorn Gustaf Sandsjoe kom helt ung som lektor i latin och grekiska till Karolinska läroverket, där han fått verka ända fram till sin pensionering. Han syns alltjämt på Örebro stads gator, rak och spänstig, trots snart 90 års ålder. S. var en utomordentligt god pedagog, vilken i likhet med alla goda pedagoger körde med sin ”käpphäst” vilket ju i längden visar sig vara en god och nyttig sak.

Det är en förmån att ha fått inhämta kunskaper i de klassiska språken såsom latin och grekiska, och när jag i tankarna återvänder till min gamla skola vid Olaigatan i Örebro är det med tacksamhet mot både Gud och människor som jag konstaterar att här var det som jag inhämtade de första grunderna i vetandets värld, i vilken ingen kan införas utan att känna stor tillfredsställelse.

Innan jag slutar denna översikt av lärare vid ”det gamla Karro” skall jag nämna ytterligare några som utan att jag direkt hade med dem att göra, dock fångade ens intresse i mer eller mindre grad.

En noblare lärarpersonlighet än filosofie licentiaten Verner Enblom är svårt att föreställa sig. Redan hans gång var ”klassisk”. Och hans sätt att tala likaså. Ett allvarligt drag präglade hans anlete, där den klara blicken lyste fram. Latin och grekiska var hans ämnen. De som satt under hans kateder fick klassisk lärdom med sig ut i livet. De förgäter icke snart sin lärare.

Nils Oskar Dahllöf var också han ”klassiker”. Avmätthet och värdighet var hans signum liksom stor kunnighet i de discipliner han valt. Han blev sedermera rektor i Växjö.

Erik Sandback var prästvigd kristendoms lärare. Om hans ursprung från Dalälvens land rådde ingen tvekan, när man hörde honom tala. Hans morgonböner var lättförståeliga. De syftade måhända att få de allra yngsta eleverna att inhämta kunskap i trons liv.

Anders Stenkvist var biträdande gymnastiklärare på min tid. Han

var själv örebrokarolinare en gång i tiden. En hygglig person som var omtyckt av alla.

Edward Broddeson hade biologi som sitt huvudämne. Ofta sågs han på fritiden med en handväxtpress färdig att utöka växtsamlingen. Man fick onekligen en vision av August Strindberg när man såg "Brodden". Likheten var ganska påfallande. B. var en mycket självständig natur.

Arvid Lagerstedt — jag hade så när glömt honom — var en pojkarnas vän i hög grad. Själv hade han fyra söner, som alla hedrat sin faders minne och framgångsrikt ryktat sina värv inom olika områden. Lagerstedt hade geografi till sitt huvudämne men undervisade även i biologi och modersmålet vill jag minnas. Han skämtade gärna och sökte alltid lösa uppkomna konflikter inom skolans värld med humorns hjälp. Och jag tror att han lyckades. L. hade ett synnerligen stort intresse för föreläsningssamlingar och hur många gånger han vandrar li väg till Fredsgatan 18, örebroarnas föreläsningssal par préférence under många tiotal år, kunde han väl icke själv hålla reda på. Också var han nämnda förenings ordförande under lång tid.

L. hade ett speciellt uttryck för det förhållandet att en elev gick om en klass, "kvarsade" med ett annat ord. Han kallade detta att "ta kursen grundligare".

Första timmen på höstterminen för Lagerstedt skulle man alltid redogöra för sommarens begivenheter, var man tillbragt ferierna och vad man haft för sig. En nära släkting till mig tyckte väl icke detta var så roligt, enär han blott kunde prestera "Frövi" i sitt svar och det "lät" ju icke så mycket...

Sam Olsson var en strålande lärare, en fin "typ" som man säger. Fysik och matematik var hans ämnen, dem han behärskade suveränt. "Samolle" kunde vara från i umgänget med elevmaterialet. En viss alumn G-g stod vid svarta tavlan, förrådande ett synnerligen minimalt kunnande i något av fysikens problem. Samolle teg länge. Men till sist kom en fråga: "Vet G-g vad man skulle göra med sådana där som G-g?" Då bemålde G-g knappast hade riktigt klart för sig, vilka åtgärder som lämpligen borde vidtagas, fortsatte "Samuel": "Jo, man borde lägga dom på en bänk och pisssska dom"" Ordet piska utsagt såsom det här stavas.

Axel Hultgren, ärkebiskop Gunnar Hultgrens fader, var kristendomslärare och gick under namnet Petrus. Han har alltid beskrivits

som barnafrom, och barnafrom var han. Ett faderligt väsen utmärkte honom. På honom kunde ingen bli arg!

”Korre”, det var Koraen, Tage, lektor och efter Josef Lind rektor. Han var en strong lärare, kunnig pedagog, human. Han ägnade även politiken sitt intresse och var stadsfullmäktiges vice ordförande under många år.

Ännu några lärare fanns med på tjuogo- och trettioalet, men då jag icke kände dem närmare vill jag icke här erinra om dem. Blott till sist några ord om Josef Lind, rektor vid gamla Karro under hela tjugotalet och något år in på trettioalet.

Han höll hårt på Karolinska läroverket, som han menade var ett av de allra förnämsta läroverken i landet. Ett ”frejdat” läroverk.

Och däri hade han väl rätt, förmodar jag. Han var rädd om sin skola. Ville ej att ont rykte skulle skada densamma. Höll därför räfst och rättarting, när något lett störde trivseln bland lärare och lärjungar. Strider och sammanstötningar kan ju som alla vet lätt uppstå i skolvärlden. Det gäller då för ”rektor” att avleda det hela och ställa allt till rätta. Lind kunde nog detta. I värsta fall hade han att ta till inspektoratet.

Jag minns en gång då han fick göra det. Det var någon gång 1927 eller 1928, då ett par elever ”försyndat sig” på något sätt, jag har glömt vad saken gällde. Det blev en strid som delvis avspeglade sig i lokalpressen, och spänningen var stor hos parterna. Men allt avlopp i frid och ro.

Det största ögonblicket under läsåret för Josef Lind torde ha varit läsårets högtidliga avslutning, vilken ägde rum i gymnastiksalen, som förvandlades till ”solennitetssal” för några timmar.

Den stora processionen ställde då upp och marscherade in till tonerna av någon marsch som utfördes av Livregementets grenadjärers musikkår. Det var takt och ton, även om det inte precis var Bohus bataljon, som drog in med byssa och kanon, utan hederliga svenska adjunkter och lektorer och extralärare, klädda i frack eller kaftan allt efter omständigheterna. I spetsen gick, på sin tid, landshövding Henning Elmquist, med ordnar och kraschaners mängd och längre fram i tiden dito Bror C. Haselrot, icke heller att förakta, om än något mindre guldsmidd än den förstnämnde. Det var faktiskt glans över årsavslutningarna på den tiden!

Och det var Josef Linds förtjänst. Ty under en senare rektors tid

togs glansen bort: kavajen fick ersätta fracken och ordnarna låg kvar hemma i byrå-lådan!

Ja, sådan var han, Josef Lind. Han tänkte på sin skola, och dess anseende månade han om.

De allra flesta av de lärare som jag i dessa artiklar sökt ge små minnesbilder av, är nu hänsovna. De har så gott som alla gått dit varifrån ingen återvänder. Och de som alltjämt lever kvar är hunna till hög ålder. En lärare gärning har en kolossalt stor betydelse. Hans gagnande inflytande kan ha varit stort antingen det gäller att dana karaktärer eller att enbart meddela kunskaper eller bådadera tillsammans. Vad det då gäller är givetvis att det är goda lärdomar som meddelas, det onda lär sig människan ändå!

Att de lärare som härovan glimtvis skildrats, tillhörde den kategori som lämnat något gott efter sig i själarnas värld, är åtminstone dens tro som skrivit detta. Nedtecknandet av glimtarna har i varje fall gjorts i känslan av tacksamhet mot dem och den gamla skola där de verkat. |

Verner Enblom

En humanist av gamla skolan

av Ragnar Nordenblad

Fotografiet på denna sida togs, när Verner Enblom nalkades de nittio. Åren omkring 1950 träffade jag honom åtskilliga gånger i Uppsala, dit han flyttat på gamla dar. Som änklings delade han hem med en nervklen släkting. Ingen kunde vara mera skickad än Verner Enblom att bemästra en sådan situation. En gång, när vi råkad, hade han just hämtat några nylagrade fotografier.

Han skänkte mig ett, och jag är glad åt att jag samtidigt bad honom förse kortet med sin namnteckning. Den kommer säkert att påminna hans elever om hans sällsynt vårdade handstil, sådan man minns den från de scripta, han rättat.

Verner Enblom var göteborgare till börden, född 9/7 1863. Han avlade mogenhetsexamen vid Göteborgs högre latinläroverk vårterminen 1883 och inskrevs vid Uppsala universitet och i Göteborgs nation höstterminen samma år. Till samma nation hörde vid denna tid som en bemärkt medlem Pontus

Wikner. Det hörde till, att denne vid den första nationssammankomsten under höstterminen skulle hälsa de nya landsmännen välkomna och att en av dessa skulle besvara Wikners tal. För sin årgång blev det Enblom, som fick detta uppdrag. När han berättade detta, kunde man inte undgå att reflektera över tidsbegreppets innebörd. Här stod man 1950 och samspråkade med en fullt vital person, som nära 70 år tidigare växlat tal med Pontus Wikner.

Kring sekelskiftet 1900 upplevde de humanistiska studierna en blomstringsperiod i Uppsala. Inom språkvetenskapen verkade den mångsidige Adolf Noreen som forskare i nordiska språk, grekiskan

förepräddes av O. A. Danielsson, som också sysslade med etruskernas gåtfulla språk, latinare var Per Persson, Pekka doctus kallad till skillnad från en mindre lärd Pekka indoctus. Samtliga dessa tre blev Enbloms lärare. De anteckningar han förde från exempelvis Noreens föreläsningar ansågs vara mönster av noggrannhet och en stor förmån att få ta del av. Enblom ämnade disputeras för O. A. Danielsson i grekiska. Emellertid publicerade en tysk forskare en avhandling på just det område, som Enblom bearbetade. Danielsson uppmanade honom att likväl fullfölja sin forskning. Han skulle inte få det betyg han eljest skulle ha haft, men godkänt kunde Danielsson garantera.

Enblom valde emellertid att låta saken bero och lämnade universitetet med en tredubbel licentiat i bagaget. Efter provår och lärarförordnanden i Stockholm åren 1897-1905 utnämndes Enblom till adjunkt i modersmålet, latin och grekiska vid Karolinska högre allmänna läroverket i Örebro 1905 och kvarstod i denna tjänst till pensionsåldern 1928.

Vid ett tillfälle höll han emellertid på att byta vistelseort. En dag 1920 kom ett brev från en vän och studiekamrat till Enblom, undervisningsrådet August Johansson. Denne uppmanade nu Enblom att söka ett ledigt lektorat i klassiska språk i Strängnäs. En dispens från disputationssprov — sådan fordrades vid denna tid — skulle kraftigt tillstyrkas av Skolöverstyrelsen. ”Jag hade inga planer på att lämna Örebro, men när jag av Skolöverstyrelsen direkt uppmanades att söka en tjänst, beslöt jag att skicka in mina papper”, berättade Enblom.

Efter någon tid kom ett brev från Ecklesiastikdepartementet vari meddelades, att hans dispensansökan avslagits. ”Jag sörjde inte mycket över det”, sa Enblom, ”men det kändes litet snopet, då jag helt följt andras önskemål.” Det är svårt att säga, vad som kunde ligga bakom denna historia. Kanske var det dåvarande ecklesiastikministerns önskan att markera sin självständighet gentemot Skolöverstyrelsen i allmänhet och undervisningsrådet Johansson i synnerhet. Enblom skulle till allt annat blivit en förträfflig ledamot av Strängnäs domkapitel med sitt kyrkliga engagemang, ledamot av kyrkorådet i Nikolai och kyrkvärd bl.a. Den teologiska sakkunskapen var väl företrädd i Örebro kring 1920. För att nämna några namn var psalmdiktaren och hymnologen Emil Liedgren till 1920 Enbloms kollega vid Schola Carolina. Varken vid Liedgrens eller Enbloms namn häftade skolungdomen några öknamn. Det föll sig inte naturligt. Därtill var respekten för att inte säga vördnaden för stor. Kyrkoherde i Nikolai

var den litterärt bildade Carl Lönroth, tillika insiktsfull kännare av väckelserörelser i Sydnärke under 1800-talet. Åtskilliga Örebrokarolinare av äldre årgång erinrar sig säkert hans klangfulla stämma, när han ibland på Eforus uppdrag talade vid årsavslutningarna. Stadens folkskoleinspektör hette Mats Nordell, studiekamrat med Einar Billing och en gång dennes egen opponent på docentavhandlingen om Luthers lära om staten. Och så den fina legering av klassisk bildning och kristen humanism, som hette Verner Enblom.

Man kan inte säga, att Enblom var direkt stimulerande som lärare. Hans temperament var inte sådant. Men han var i alla avseenden förtroendeingivande. Hans solida lärdom lyste, utan att han någonsin ville briljera, självfallet igenom hans tillvaro i klassrummet och föranledde intresseväckande utflykter vid sidan av läxorna. Hans genomgång av latinska ordspråk under jämförelse med motsvarande svenska har stannat i minnet. Pares cum paribus facillime congregantur — lika barn leka bäst. Verbet placo kom upp. ”Det betyder försona”, sa Enblom. ”Ni har kanske hört, att man om en starkt berusad person kan säga, att han var plakat. Det betyder försonad, försonad med tillvaron”, tillade han med ett litet leende. Det var inte för inte, som Enblom på Göteborgs nation hade hört en den kvicka vitsens stormästare sedermera professor Knut Kjellberg. Det var han, som en gång var inbjuden till slottet i Uppsala och skulle tacka för maten. Kjellberg, som var läkare till professionen, började sitt anförande så: ”Av alla havandeskap jag känner, anser jag Konungens Befallningshavandeskap vara det förnämsta.” Efter talet reste sig landshövdingen från sin plats, gick runt bordet fram till Kjellberg och bad att få lägga bort titlarna. Det var före det allmänna duandets tid.

Men vi återvänder till Schola Carolina och Verner Enblom. Han var i många år Rektors skrivbiträde, som den blygsamma benämningen lydde. ”En dag”, berättade Enblom, ”satt jag strax efter studentexamen inne på rektor Melanders expedition och språkade. Det knackar på dörren och in träder en nybliven student, vi kan kalla honom Svensson: ”Jag fick nedsatt sedebetyg, vad kan det bero på?” ”Det vet du väl, vad anledningen till det var”, sa Melander. ”Kandidat Svensson”, säger ynglingen och bockar. Fortare än kvickt springer Melander upp från sin stol, öppnar dörren, vänder på ynglingen och förpassar honom hastigt utanför dörren och stänger. Sedan går Melander lugnt tillbaka till sin plats och fortsätter samtalet, som om ingenting hänt. ”Och jag, ” sa Enblom, när han berättade episoden, ”jag kom i

riktiga nervskakningar.” Ännu en minnesbild må tas fram, också den karakteristisk för Verner Enblom. Söndagen före studentskrivningarnas början var det sed, att abitur, som Enblom ibland kallade oss sista terminen, skulle delta i högmässan. Honi soit qui mal y pense. Åtskilliga av Enbloms elever slet nog inte kyrkbänkarna alltför flitigt i vanliga fall. Men kyrkvärden klassföreståndaren såg med samma vänliga blick bakom glasögonen på alla sina alumner även vid detta tillfälle.

Rektor Josef Lind skrev i årsredogörelsen 1928, då Enblom lämnade sin lärartjänst, att ”många vänliga tankar följa honom, då han nu efter en mycket hedrande lärargärning går att njuta sitt otium cum amplissima dignitate.” Detta otium blev långt, — han blev över nittio år gammal — men Enblom var lycklig nog att kunna fylla det med meningsfulla uppgifter under bibehållen vitalitet. Jag minns, hur han gladde sig åt att under sena Uppsalaår få delta i den berömde klassiske arkeologen Axel W. Perssons seminarieövningar. Med sin gamle vän Emil Liedgren stod han i flitig kontakt. Liedgren sysslade under senare år bl.a. med J. O. Wallins profana diktning. Wallin var stor latinare, och det kunde vara tryggt att ibland få rådfråga en sakkunnig av Enbloms kapacitet.

Som en slutvinjett över dessa anteckningar till Verner Enbloms curriculum vite vill jag återge en inskrift, som står att läsa på minnesvården över en annan klassiker och kristen humanist: Vir antiqua virtute.

Från vår skola

Under läsåret 1976/77 utvidgades Karolinska skolans organisation på ett oväntat sätt genom de s k SA-kurserna. Bakom detta namn, tydligen uppfunnet av någon som är för ung för att ha minnen från 30-talet, döljer sig inte brunskjortade stormavdelningar utan undervisning om "studievägar och arbetsliv". Det är korta kurser, på endast åtta veckor, avsedda för ungdomar som efter grundskolan varken har gått vidare till gymnasieskolan eller funnit något arbete. Schemat upptas i stort sett av ett enda ämne: studie- och yrkesorientering, och efter fjorton dagars teoretisk genomgång får eleverna praktisera på en eller ett par arbetsplatser.

För den omedelbara ledningen av SA-kurserna, som nu löper genom hela läsåret, svarar skolans syo-konsulent Ingegerd Petersson, medan hennes vanliga uppgifter har övertagits av vikarier. Många av eleverna har fått antingen en lämplig anställning eller ett nytt studiemål. Det är en stor glädje att skolan i det svåra arbetsmarknadsläge som nu råder, kan hjälpa till genom insatser på ett nytt och viktigt område.

En annan organisationsändring har också börjat genomföras: specialkursen för fritidspedagoger övergår successivt till att bli en högskoleutbildning, dock alltså med Örebro kommun som huvudman och alltså knuten till Karolinska skolan. Det innebär att vi i ett hörn av vår tillvaro har drabbats av den senaste högskolereformens organisatoriska uppslagsrikedom och översköljs av dess storslagna informationsflöde utan att någonting i grund och botten har blivit annorlunda. Om några år slås den kommunala fritidspedagoglinjen samman med den statliga, nyligen igångsatt vid det som förut hette Förskoleseminariet i Örebro (nu kort och gott: Högskolan i Örebro, institutionen för förskolläraryrket och fritidspedagogutbildning). Men tills vidare har de blivande fritidspedagogerna vid Karolinska skolan sin egen "linjenämnd", under ledning av skolstyrelseledamoten Inger Inemyr, nya kursplaner utarbetas enligt alla konstens regler, och omfånget av

lärarnas tjänstgöring fastställs på det mera sofistikerade sätt som hör till en postgymnasial utbildning.

Medan skolans organisatoriska uppbyggnad sålunda i viss mån har ändrat utseende, har skolbyggnaderna undgått alla ingrepp. Förslaget om att Stallet skulle inredas för skolans konstnärliga utbildning, har avvisats av byggnadsnämnden, varför andra lösningar måste sökas för denna specialkurs. Detta innebär bland annat att den kaffeservering i Stallet som eleverna själva driver, slipper att flytta. Ett annat elevuppslag som har lett till vissa framgångar, är de skoldanser som sedan ett par år tillbaka anordnas i Krubban (skolmatsalen) av enstaka klasser som vill samla pengar till sina studieresor.

Bland särskilt framgångsrika elever må först nämnas Anders Erkman, sistaringare under förra läsåret, vilken fick ett stipendium ur kulturanslaget till Hjalmar Bergmans minne för insatser inom ett konstslag som tidigare inte förekommit i det sammanhanget, nämligen fotografering. Gunnar Nyman, som likaledes gick i en av avgångsklasserna, blev uttagen till det svenska laget vid "kemiolympiaden" i Bratislava i somras. Lena Boström, även hon i tredje ring, tillhörde ÖSS:s segrande lag i svenska mästerskapet i konstsimm. Örebro Lucia 1977 hör också hemma i Karolinska skolan. Hon heter Madelene Axelsson och går i första årskursen av den humanistiska linjen. Skol-DM i handboll vanns 1977 av skolans flicklag, men i stortävlingen mot Risbergska, den s k Krampen, bröts skolans segertradition.

Eleverna i frivillig dramatikundervisning uppförde vid slutet av vårterminen Annette Kullenbergs Ensamma hjärtan söker en vän. Vid läsårsavslutningen framförde skolans kör och orkester Halleluja-kören ur Händels Messias, och skolans spelmannslag gav prov på svensk folkmusik. Vid höstterminens slut framfördes avsnitt av Bachs juloratorium.

Vid föräldraföreningens årsmöte den 8 mars 1978 stod, enligt en tradition som vuxit fram under de senaste åren, en paneldebatt om arbetsmarknadsfrågor på programmet. Bland deltagarna märktes f landshövdingen Valter Åman, och debatten kom mycket riktigt att i stor utsträckning röra sig kring de nya trygghetslagarnas tillämpning.

Debattledare var föreningens ordförande, kyrkoherde Karl-Erik Garlov.

Läsåret 1977/78 omfattar tiden från den 19 augusti till den 11 juni, med jullopp mellan den 22 december och 9 januari. Skolan hade den 15 september 3575 elever, 202 manliga och 373 kvinnliga.

Vid slutet av läsåret 1976/77 pensionerades Villy Nilsson. Den utbildning av dekoratörer som hör till skolans specialkurser, var från början hans skapelse, och som dess huvudlärare flyttade han 1971 över till Karolinska skolan. Sakkunnig och uppslagsrik utförde han en värdefull lärargärning och vann många vänner på sin nya arbetsplats.

Vid höstterminens slut avgick gymnastikläraren Holger Krabbe som hade knutits till skolan redan 1949. Hans tjänstgöring blev lång 57 terminer — och i själva verket har skolans gymnastikundervisning under nästan hela 1900-talet letts av två huvudlärare. Den andre är Sam Adrian. Medan denne var vägröjaren och nydanaren, svarade Holger Krabbe för en framsynt vidareutveckling under de många skolreformernas tid. Av stor vikt var det att han inte såg gymnastiken som ett avskilt övningsämne utan som ett led i skolans hela verksamhet. Med sitt vänliga lugn och sin utpräglade samarbetsvilja var han allmänt uppskattad bland både kolleger och elever.

Ny lektor i svenska och tyska (företrädesvis tyska) från och med den 1 juli 1977 är docenten Synnöve Clason. Ordinarie lärare i dekoration och reklamlära från samma dag är Gilbert Lilja, tidigare en lärare vid skolan, och den 1 januari 1978 flyttade Hans Söderhjelm, ordinarie gymnastiklärare vid skolan på 1950-talet, tillbaka till oss efter tjänstgöring vid Risbergska skolan.

Ny skolläkare från höstterminens början är leg läkaren Ingrid Ganrot.

Carl Olof Bergström

<Tom sida>

Innehållsförteckning

<i>Per Tegner</i> , Redaktörens rader.....	5
<i>Torsten Ehrenmark</i> , Lokalpatriot är jag inte.....	7
<i>Sten Hagliden</i> , Fyra dikter.....	10
<i>Hans Ericsson</i> , Minnesbilder av lärare vid "Karro" på 20-talet.....	13
<i>Ragnar Nordenblad</i> , Verner Enblom En humanist av gamla skolan.....	27
<i>Carl Olof Bergström</i> , Från vår skola.....	31